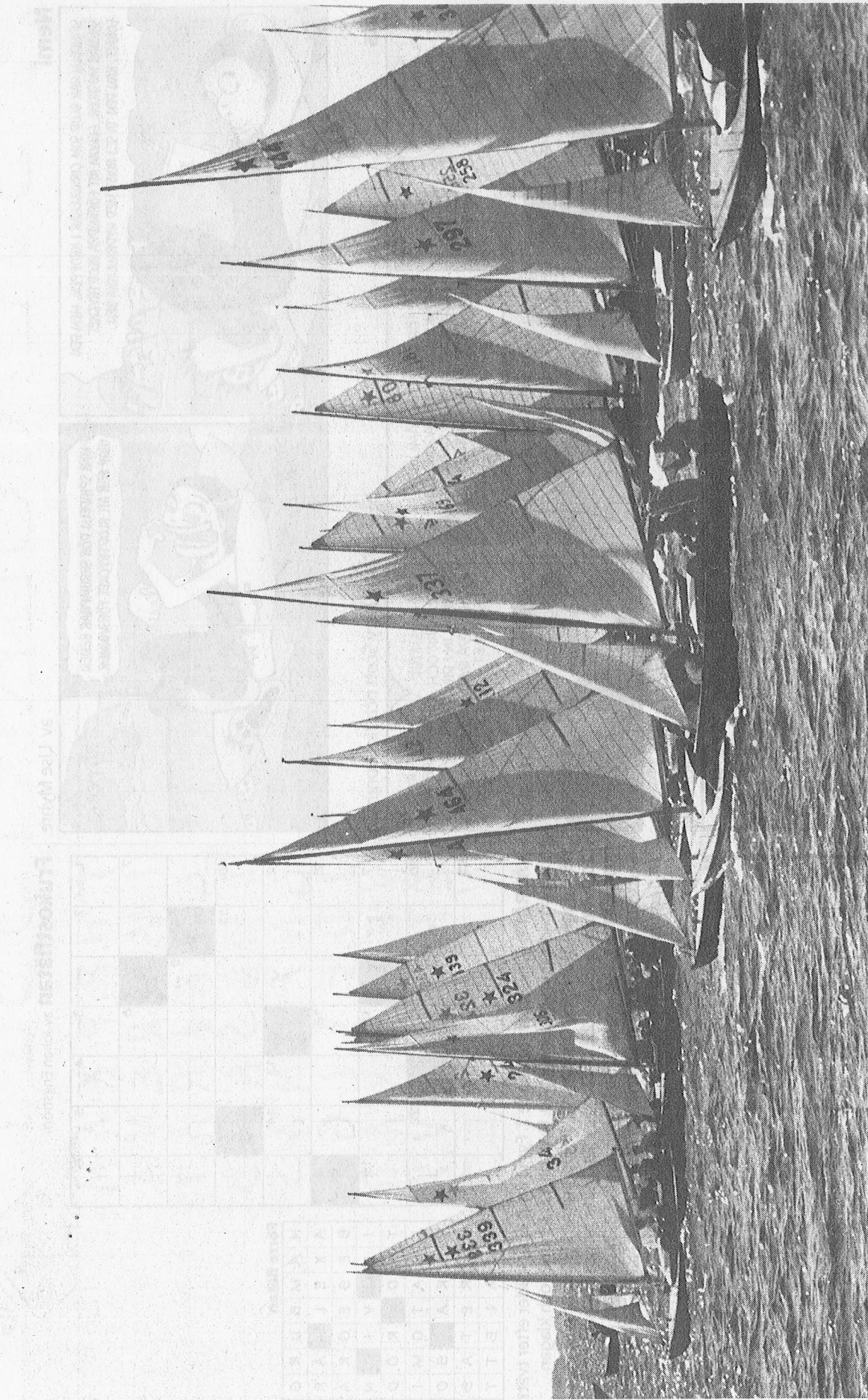

Stjärnbåtsstart på Långedrag 1957.

Bild: Tomas Svenssons samling

En gång var Göteborg bäst i världen ...

När kappseglingssången summerades år 1969 – för precis 50 år sedan – stod det klart att Sverige var världens mest framgångsrika nation sett utifrån de tio mest betydande båtklasserna med bland annat, tre VM-titlar och fyra EM-titlar.

Det är ett anmärkningsvärt faktum som sedan aldrig upprepats. Pelle Petterson och Ulf Schröder tog VM-guld i starbåt i San Diego mot en hopar farliga amerikaner på hemmavattnen. Thomas Lundkvist var överlägsen under VM i Finnjolle på Bermudas i en serie tuffa seglingar i mycket hård vind. Kent Karlsson tog sedan VM-titeln i OK-jolle. Dessutom var det ytterst nära att hade Pelle Petterson tagit en VM titel till, nu i den blivande OS-klassen Soling men han besegrades här fint av ”världens bäste seglare genom tiderna” Paul Elvström med ynka 0,3 poäng!

Ännu märkligare att det nästan uteslutande handlade om seglare i Göteborgsregionen: mellan Gottskär och Marstrand, en mycket liten del av Sverige.

Att framgångarna inte var en tillfällighet bekräftades vid OS-seglingarna i Kiel 1972 då Sverige endast hade USA framför sig. Av

de 16 nationspoängen som Sverige erövrade stod göteborgarna för hela 15. Bröderna Sundelin från Stockholm knep den sextonde poängen i Drake.

Men hur var dessa enorma framgångar möjliga? Förklaringen finns i den ungdomsseglingstradition som växte fram efter kriget. Segelsällskap bildades efter hand i nästan varje vik efter kusten där det kappseglandes dagligen sommartid. Bara i Särö och Skörvallaviken ordnades år 1961 över 20 kappseglingar, bland annat av föreningen med det underbara namnet SSHF (Särö Sport- och Hobby Förening) och dess fjortonårige(!) ordförande Bo Hansson

”

En unik kompetens utvecklades, ofta kom det seglingstekniska att utföras nästan undermedvetet, all uppmärksamhet kunde ägnas taktiskt tänkande.

som basade över en regatta med över hundra båtar.

En unik kompetens utvecklades, ofta kom det seglingstekniska att utföras nästan undermedvetet, all uppmärksamhet kunde ägnas taktiskt tänkande. Många gånger var man på vattenet 6-8 timmar under en dag, inräknat segling till och från kappseglingssorten. Smörgåsar och dricka packades in. Sedan var det bara att beräkna tid efter väder och vind för att hinna i tid till startplatsen som kanske låg på Köpstadö, Hjuvik eller Särö många timmars segling bort i alla sorters väder.

Även om ungdomar själva i hög utsträckning skötte verksamheterna gav kustens befolkning sitt stöd genom deltagande med följebåtar och genom att skänka priser. Regattorna blev faktiskt riktiga folkfester och området var på väg mot liknade långvariga framgångs tradition som Norge på skidor och Holland på skridskor.

Vid Kullaviksdagen 1967 arrangerad av 50-års jubilerande KKKK (Kullaviks Kanot och Kappseglingsklubb) startade över 400 båtar.

Men hur började denna framgångssaga som blev en folkrörelse?

Sommargästers barn och ungdomar efter Säröbanan kombinerade gärna segling med badliv. I Kullavik kappsegglade man under ledning av eldsjälens Carl-David Nilsson i KKKK redan i slutet av 1910-talet. 1923 ordnades ett första kappseglingssubbyte på Askimsfjorden mellan ungdomar från Kullavik och GKSS i Långedrag. Även om Stjärnbåten – eller som den benämndes GKSS-pojkbat – kommit till redan 1913 och var främsta båttyp var den ingen verklig entypsklass vilket fick till följd att pojkbatarna var något olika i snabbhet.

År 1927 kom vändpunkten, då redaren Sven Salén otippad vann internationella guldpojkalen, seglingens inofficiella VM på Long Island Sound. Salén hyllades som en hjälte vid hemkomsten och tilldelades bragdmedaljen som hittills ende seglare. Under vintern 1927-28 tog dessutom GKSS båt kommitté två avgörande beslut, dels initiativet till skapandet av den senare internationella olympiska entypsbåten Draken- (olympisk 1948-1972), dels beslöt att modernisera pojkbåten till en strikt entypsbåt som fick namnet Stjärnbåt.

21 stycken båtar byggdes och skänktes genom utlottning av GKSS till klubbens juniorer och kappseglandet tog nu fart på allvar.

1930 vann den tuftt seglande Göteborgsadvokaten Arvid Schulz guldpojkalen på Långedrag och besegrade 6 nationer efter en veckas hårda strider. Båten hade ställts till förfogande av ägaren

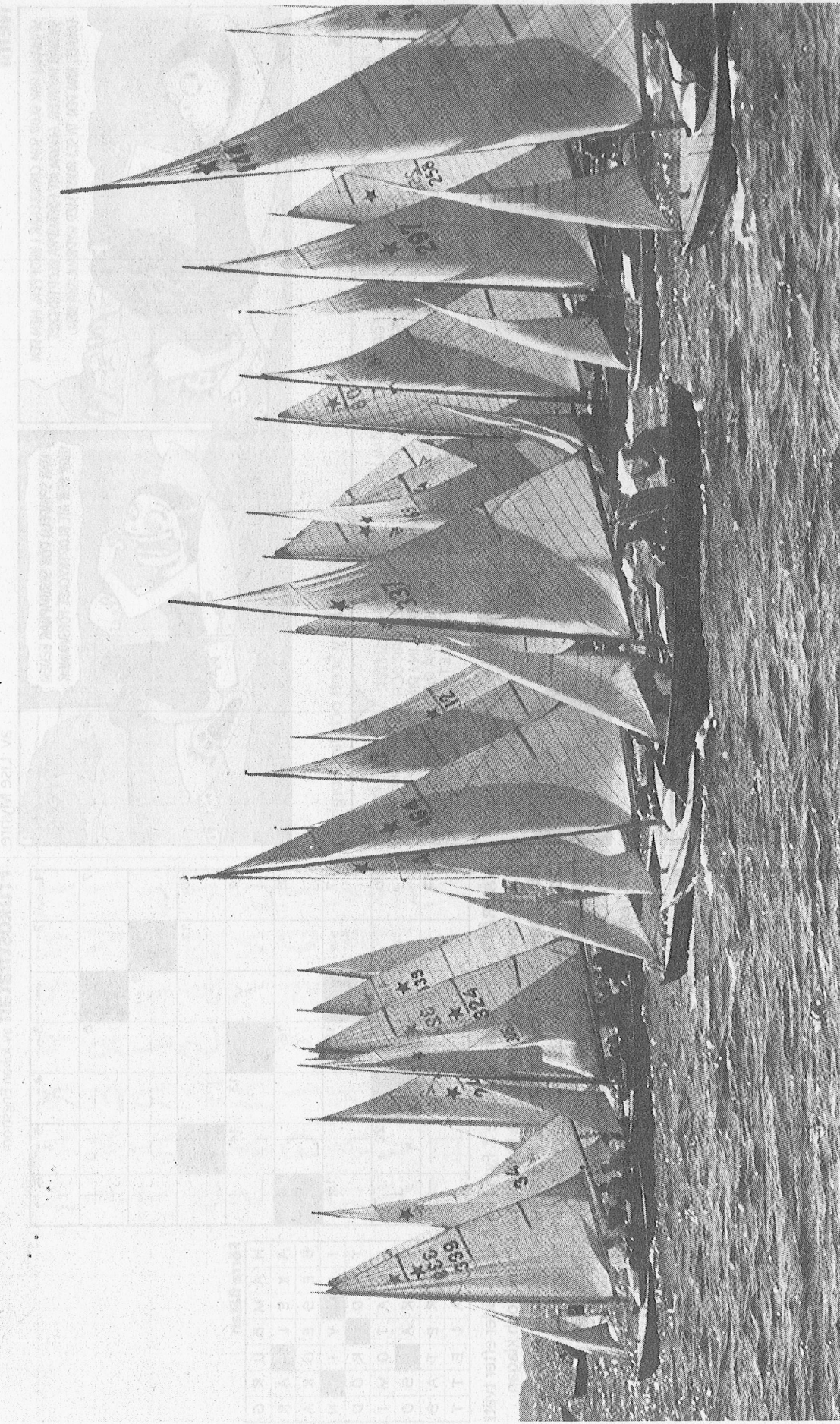
H. G. Turitz i Göteborg, grundare av Epa-varuhuset. En journalfilm från seglingarna visades sedan på Cosmorama.

Sven Salén och Arvid Schulz uppmärksammade segern om guldpojkalen inspirerade givetvis många ungdomar i Göteborg. Här handlade det om en ny sorts segling där närmaker och luffningar hörde till den spännande bild som fick seglingen att komma i verkligt fokus, inte minst hos åskådare och press.

Bland Särös många prominenta sommarvärdar stod naturligtvis den tennisspelande kung Gustav V i förgrunden. Men kungen intresserade sig även för den seglande ungdomen och ställde 1937 upp ett vandringspris för Särö Båtklubs ungdomar och som kungen delade ut personligen. Senare tilläts alla unga seglare delta och priset placerades i Stjärnbåtklassen. Detta grepp fick stor betydelse och kungakannen blev snart ungdomsseglingens mest prestigefyllda pris. Ett seglingens nobelpreis har det till och med kallats. Deltagare kom seglandes ända från Gottskär och Långedrag för att under två dagar göra upp om årets pris. Ett pris som blev allt svårare att erövrat allt eftersom konkurrens och antalet båtar ökade.

Pelle Petterson, John Albrechtsson och Stig Wennerström hörde till dem som erövrade kungakannen och blev sedan alla världsmästare och olympiska medaljörer.

Tomas Svensson

Stjärnbåtsstart på Långedrag 1957.

Bild: Tomas Svenssons samling

En gång var Göteborg bäst i världen ...

När kappseglingssången summerades år 1969 – för precis 50 år sedan – stod det klart att Sverige var världens mest framgångsrika nation sett utifrån de tio mest betydande båtklasserna med bland annat, tre VM-titlar och fyra EM-titlar.

Det är ett anmärkningsvärt faktum som sedan aldrig upprepats. Pelle Petterson och Ulf Schröder tog VM-guld i starbåt i San Diego mot en hopar farliga amerikaner på hemmavattnen. Thomas Lundkvist var överlägsen under VM i Finnijolle på Bermudas i en serie tuffa seglingar i mycket hård vind. Kent Karlsson tog sedan VM-titeln i OK-jolle. Dessutom var det ytterst nära att hade Pelle Petterson tagit en VM titel till, nu i den blivande OS-klassen Soling men han besegrades här fint av ”världens bäste seglare genom tiderna” Paul Elvström med ynka 0,3 poäng!

Ännu märkligare att det nästan uteslutande handlade om seglare i Göteborgsregionen: mellan Gottskär och Marstrand, en mycket liten del av Sverige. Att framgångarna inte var en tillfällighet bekräfrades vid OS-seglingarna i Kiel 1972 då Sverige endast hade USA framför sig. Av

de 16 nationspoängen som Sverige erövrade stod göteborgarna för hela 15. Bröderna Sundelin från Stockholm knep den sextonde poängen i Drake.

Men hur var dessa enorma framgångar möjliga? Förklaringen finns i den ungdomsseglingstradition som växte fram efter kriget. Segelsällskap bildades efter hand i nästan varje vik efter kusten där det kappseglandes dagligen sommartid. Bara i Särö och Skörvallaviken ordnades år 1961 över 20 kappseglingar, bland annat av föreningen med det underbara namnet SSHF (Särö Sport- och Hobby Förening) och dess fjortonårige(!) ordförande Bo Hansson

”

En unik kompetens utvecklades, ofta kom det seglingstekniska att utföras nästan undermedvetet, all uppmärksamhet kunde ägnas taktiskt tänkande.

som basade över en regatta med över hundra båtar.

En unik kompetens utvecklades, ofta kom det seglingstekniska att utföras nästan undermedvetet, all uppmärksamhet kunde ägnas taktiskt tänkande. Många gånger var man på vattenet 6–8 timmar under en dag, inräknat segling till och från kappseglingssorten. Smörgåsar och dricka packades in. Sedan var det bara att beräkna tid efter väder och vind för att hinna i tid till startplatsen som kanske låg på Köpstadö, Hjuvik eller Särö många timmars segling bort i alla sorters väder.

Även om ungdomar själva i hög utsträckning skötte verksamheterna gav kustens befolkning sitt stöd genom deltagande med följebåtar och genom att skänka priser. Regattorna blev faktiskt riktiga folkfester och området var på väg mot liknade långvariga framgångs tradition som Norge på skidor och Holland på skridskor.

Vid Kullaviksdagen 1967 arrangerad av 50-års jubilerande KKKK (Kullaviks Kanot och Kappseglingsklubb) startade över 400 båtar.

Men hur började denna framgångssaga som blev en folkrörelse?

Sommargästers barn och ungdomar efter Säröbanan kombinerade gärna segling med badliv. I Kullavik kappsegglade man under ledning av eldsjälarna Carl-David Nilsson i KKKK redan i slutet av 1910-talet. 1923 ordnades ett första kappseglingssubbyte på Askimsfjorden mellan ungdomar från Kullavik och GKSS i Långedrag. Även om Stjärnbåten – eller som den benämndes GKSS-poikbåt – kommit till redan 1913 och var främsta båttyp var den ingen verklig entypsklass vilket fick till följd att poikbåtarna var något olika i snabbhet.

År 1927 kom vändpunkten, då redaren Sven Salén otippad vann internationella guldpoikalen, seglingens inofficiella VM på Long Island Sound. Salén hyllades som en hjälte vid hemkomsten och tilldelades bragdmedaljen som hittills ende seglare. Under vintern 1927-28 tog dessutom GKSS båt kommitté två avgörande beslut, dels initiativet till skapandet av den senare internationella olympiska entypsbåten Draken- (olympisk 1948-1972), dels beslöt att modernisera poikbåten till en strikt entypsbåt som fick namnet Stjärnbåt.

21 stycken båtar byggdes och skänktes genom utlottning av GKSS till klubbens juniorer och kappseglandet tog nu fart på allvar.

1930 vann den tuftt seglande Göteborgsadvokaten Arvid Schulz guldpoikalen på Långedrag och besegrade 6 nationer efter en veckas hårda strider. Båten hade ställts till förfogande av ägaren

H. G. Turitz i Göteborg, grundare av Epa-varuhuset. En journalfilm från seglingarna visades sedan på Cosmorama.

Sven Salén och Arvid Schulz uppmärksammade seglar om guldpoikalen inspirerade givetvis många ungdomar i Göteborg. Här handlade det om en ny sorts segling där närmaker och luffningar hörde till den spännande bild som fick seglingen att komma i verkligt fokus, inte minst hos åskådare och press.

Bland Särös många prominenta sommarvärdar stod naturligtvis den tennisspelande kung Gustav V i förgrunden. Men kungen intresserade sig även för den seglande ungdomen och ställde 1937 upp ett vandringspris för Särö Båtklubb ungdomar och som kungen delade ut personligen. Senare tilläts alla unga seglare delta och priset placerades i Stjärnbåtklassen. Detta grepp fick stor betydelse och kungakannen blev snart ungdomsseglingens mest prestigefyllda pris. Ett seglingens nobelpreis har det till och med kallats. Deltagare kom seglandes ända från Gottskär och Långedrag för att under två dagar göra upp om årets pris. Ett pris som blev allt svårare att erövrat allt eftersom konkurrens och antalet båtar ökade.

Pelle Petterson, John Albrechtsson och Stig Wennerström hörde till dem som erövrade kungakannen och blev sedan alla världsmästare och olympiska medaljörer.

Tomas Svensson